

4. WAT MOET (EN MAG) DE OVERHEID DOEN?

KORTE OMSCHRIJVING PROGRAMMAONDERDEEL

Dit onderdeel is optioneel. Doe het alleen bij een groep die dieper op het thema in wil gaan. Tot nu toe heb je ervaringen uitgewisseld, en gekeken wat burgers zelf kunnen doen als ze in een onrechtvaardige situatie terecht komen. Daarnaast heb je gekeken welke regels wel en niet in een rechtsstaat horen. Nu sta je stil bij oplossingen, de rol van de overheid, en waarom bepaalde dingen zo geregeld zijn. Je legt enkele situaties voor aan de deelnemers. Per situatie geven de deelnemers aan wat de overheid volgens hen in die situatie moet doen.

DOEL

Besef dat de overheid door iets te verbieden in een rechtsstaat soms meer kwaad dan goed doet. Als je de vrijheden van de ander inperkt, leidt dat ook tot beperkingen van je eigen vrijheid. De overheid maakt altijd regels die algemeen zijn, ze verbieden niet een concrete situatie, maar alle situaties die aan een bepaalde omschrijving voldoen. En naast nieuwe verboden en regels zijn er wellicht ook nog andere middelen die de overheid kan inzetten.

DUUR

10 tot 20 minuten. Pas het aantal situaties aan op de beschikbare tijd, maar zorg dat er ten minste drie situaties de revue passeren.

BENODIGDHEDEN

- PowerPointpresentatie
- Per deelnemer een rood en een groen kaartje

HANDLEIDING

1. Geef elke deelnemer een rode en een groene kaart. Vertel dat u ze straks vier situaties voorlegt. Zij moeten voor elke situatie bedenken wat de overheid moet doen.
  - Rode kaart: De overheid moet dit verbieden.
  - Groene kaart: De overheid moet dit toelaten.
  - Geen kaart omhoog houden: De overheid moet iets anders doen.
2. Leg de eerste situatie aan de deelnemers voor met behulp van de PowerPoint.
3. Vraag de deelnemers om een rode of groene kaart *of geen kaart* omhoog te steken.
4. Geef een aantal deelnemers het woord om hun keuze toe te lichten. Vraag ook of iemand misschien een andere mening heeft. Bespreek steeds welke mogelijkheden de overheid heeft en welke moeilijkheden kunnen ontstaan. *Benadruk dat elk verbod algemeen wordt omschreven in de wet. Je kunt altijd naar de rechter stappen om de concrete beslissing die de overheid op zo'n wet baseert aan te vechten.*
5. Vertel op basis van het antwoordmodel wat de overheid nu in de praktijk doet/zou kunnen doen.

SITUATIES

1. Iemand 'likt' (op Facebook) een onthoofdingsfilmpje van terreurbeweging IS, voorheen ISIS. Moet de overheid dit verbieden, toelaten of nog iets anders doen? (LET OP: ZIT OOK IN ONDERDEEL REGELS)

De overheid heeft haat zaaien en opruien verboden, dat is strafbaar. Ook als je dat op Facebook doet. Aan de andere kant: het verheerlijken van geweld op sociale media is niet strafbaar, de overheid wil dat ook niet strafbaar stellen. De overheid heeft (vindt de regering) voldoende middelen om dit aan te pakken. Maar bij een aangifte heeft dan de rechter het laatste woord.

In 2018 heeft CDA Kamerlid Van Toorenburg gepleit om het verheerlijken van terroristisch geweld strafbaar te stellen. Haar initiatiefvoorstel is nu in voorbereiding. De Raad van State is in haar advies kritisch. Volgens de Raad van State voegt het voorstel "niets wezenlijks toe" aan bestaande wetten. Volgens de Raad van State is het niet duidelijk in hoeverre de uitlatingen een gevaar zijn voor de openbare orde. Verheerlijking van terrorisme op zich kan niet strafbaar worden gesteld, tenzij dit een concreet veiligheidsrisico met zich meebrengt. In dat geval voldoet echter de bestaande wetgeving.

Andere politieke partijen bestempelden de initiatiefwet van het CDA eerder als "gedachtenpolitie" en zijn van mening dat persoonlijke uitlatingen niet strafbaar mogen worden gesteld (<https://www.nu.nl/politiek/4503390/raad-van-state-negatief-wetsvoorstel-verheerlijking-terrorisme.html>)

2. Iemand loopt rond met een hakenkruis op zijn kleding. Moet de overheid dit verbieden, toelaten of nog iets anders doen? (LET OP: ZIT OOK IN ONDERDEEL REGELS)

Dit is verboden. Het in het openbaar dragen van het hakenkruis beledigend voor (onder meer) joden wegens hun ras (art. 137c Sr.). www.art1.nl/artikel/1345-extreem-rechtse_symboliek

137: Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

Ook hier is het oordeel aan de rechter, maar er is veel jurisprudentie over hakenkruizen.

3. Twee mannen mogen in Nederland met elkaar trouwen. Iemand organiseert een demonstratie omdat hij het daar niet mee eens is. Moet de overheid dit verbieden, toelaten of nog iets anders doen?

In artikel 9 van de Grondwet is geregeld dat iedereen het recht heeft om te demonstreren, de overheid zal dat dus in principe toelaten. Aan dat recht kan de wet wel grenzen stellen, bijvoorbeeld omdat er verkeersproblemen ontstaan. Daarom moet u de demonstratie melden bij de gemeente. De burgemeester kan een demonstratie verbieden of zeggen dat het op een andere plek moet. Die beslissing mag niets te maken hebben met de inhoud van een demonstratie. Wel is het zo dat u met een demonstratie niet mag discrimineren, oproepen tot geweld of anderen schade mag toebrengen. Dan kan die ook verboden worden. Maar u kunt dan naar de rechter stappen om te laten checken of de burgemeester zich wel aan de wet houdt.

Het kan dus verboden worden door de rechter, die moet dan beoordelen of de wet wordt overtreden. Als u in de demonstratie homo's zou discrimineren mag die verboden worden. Dat is ter oordeel aan de rechter. (ook hier artikel 137)

4. Tijdens een demonstratie roept iemand door een megafoon: “willen we meer of minder Marokkanen?” Moet de overheid dit verbieden, toelaten of nog iets anders doen?

Aan de ene kant geldt hier de vrijheid van meningsuiting. Aan de andere kant mag je niet discrimineren en geen haat zaaien tegen Marokkanen. De rechter zal beoordelen of er sprake is van discriminatie, dan mag het niet. Het hangt ook af van de omstandigheden. (Op welke plek en in welke rol zeg je iets.) De rechter zal zich binnenkort buigen over de vraag of Wilders de “meer of minder Marokkanen-vraag” mocht stellen.

AFSLUITING

- Bedankt de aanwezigen voor hun deelname.
- Vraag de aanwezigen wat ze ervan vonden en of ze tips hebben voor volgende uitvoeringen van dit programma.